

KIÁLLÍTÁS A GÖRÖGKATOLIKUS TEMPLOMOKRÓL

A nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára az idén első ízben kapcsolódott be a 2007-ben életre hívott Ars Sacra Fesztivál programjaiba, melynek célja az, hogy az egyházi intézmények a művészetek segítségével szólítsák meg a környezetükben élő különböző vallású és világnézetű polgárokat.

Az idén szeptember 16-24. között rendezték meg országszerte, sőt határainkon túli magyarlakta vidékeken is a fesztivált. Ennek keretében a könyvtárunkban az elmúlt év során kialakított impozáns kiállítótér 10 tárlójában a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található görögkatolikus templomokról és az azokban lévő művészi kivitelezésű ikonosztázokról rendezett kiállítást tekinthették meg az érdeklődők.

A máriapócsi kegytemplomról művészi fotók és számos régi levelezőlapai ábrázolás volt látható, köztük a legrégebbi egy 1900-as évek elejéről származó képeslap, sarkában a csodatévő

kegyképpel. A karjaiban a kiseddet tartó Szűz Mária-kép első könnyezése 1696-ban volt. A kép eredetije a bécsi Stephansdombon látható, de a Pócsra került másolatok 1715-ben és 1905-ben is könnyeztek. A méltán híres kegyhelyet 1991. augusztus 18-án felkereste II. János Pál pápa is.

A templomot bemutató vitrinből nem maradt ki a Szentatya pócsi látogatását megörökítő fotó sem.

Külön tárlóban mutattuk be a nyíregyházi Szent Miklós Székesegyházat. Az első fából épült görögkatolikus templomot felváltó, 1775-től álló egytornyú épületet – melyről egy kép is látható a kiállításon – a 19. század végére kinőtte a szépen gyarapodó görögkatolikus közösség. Lebontása után, 1897-re épült fel a ma is álló kéttornyú, eklektikus templom, melynek építéstörténetét

a korabeli megyei napilap, a Nyírvidék cikkein keresztül ismerhetik meg az érdeklődők.

A tárlókban helyet kapott még több, megyebeli kisebb település temploma is képeken, köztük

a legrégebbi, a 16-17. században emelt mándoki Szent Miklós fatemplom, amelyet az 1970-es években értő kezek szétbontottak és a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban állítottak fel. A bemutatott vidéki templomok közül több, évszázados múltra tekint vissza. Így középkori eredetű a szépen restaurált csegöldi, nyírderzsi, nyírcsászári Isten háza, ahol több száz éves freskókat tártak fel és állítottak helyre a szakemberek.

Külön vitrinben mutattuk be a legutóbbi 20-25 évben emelt modern formavilágú templomokat, köztük a Makovecz Imre által megálmodott csengerit és a helyi alkotók, pl. Vincze István által életre hívott kálmánházit vagy a Kulcsár Attila által tervezett 2 éve felszentelt nyíregyháza-örökösföldit.

A templom-külsők mellett a kiállítás figyelmet szentelt az azokban található művészi kivitelezésű ikonostázok bemutatásának is. A többségében barokk korból származó remekművek mellett látható volt egy kép a Nyíregyháza-Jósvavárosban 1993 óta álló templom modern ikonostázáról is.

A megye görögkatolikus szakrális építészeti emlékeit bemutató kiállítás a fesztivál zárása után október hónap közepéig várta a látogatókat a főiskola könyvtárában.

dr. Kührner Éva

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára

ÚJDONSÁG

Y-Biblia : A Katolikus Egyház Ifjúsági Bibliája : Ferenc pápa előszavával

Kairosz Kiadó, Budapest, 2017.

Csurgai Horváth József (szerk.)

Az első 300 év Magyarországon és Európában : A Domonkos-rend a középkorban

Alba Civitas Történeti Alapítvány Székesfehérvár, 2017.

A KÖNYVTÁRI DIGITALIZÁLÁS JELENE ÉS JÖVŐJE

BESZÁMOLÓK A K2 TOVÁBBKÉPZÉSI SOROZAT ELSŐ ALKALMÁRÓL

A Könyvtári Intézet szervezésében 2017. szeptember 26-án rendezték meg „A könyvtári digitalizálás jelene és jövője” címmel a K2 továbbképzési sorozat első eseményét az Országos Széchényi Könyvtárban, amelyen én is részt vettem.

Szalóki Gabriella, az EMMI Közgűjteményi Főosztály Könyvtári és Levéltári Osztály könyvtári referense köszöntötte a rendezvényre érkező közel 150 könyvtárost. Nyitó előadásában kiemelte, hogy a Digitális Nemzet Fejlesztési Program megvalósításának elősegítése érdekében készítik el a *Közgűjteményi Digitalizálási Stratégiát (KDS)* tartalmazó dokumentumot.

A stratégia szorosan kapcsolódik a Digitális Jólét Program végrehajtásához és a Digitális Oktatási Stratégia célrendszeréhez, valamint az Európai Digitális Menetrendben meghatározott elvárásokhoz.

Fokozatosan az eddig már létrejött dokumentumokhoz kell igazítani a készülő stratégiát, hogy egymással összehangolt tervezetként jöjjön létre az egységes könyvtári stratégia, amelyek segítségével kidolgozhatók az egyes intézményi digitalizálási stratégiák.

A közgűjteményi szféra – mint a tudásalapú társadalom egyik legfontosabb hiteles tartalomszolgáltatója – a digitális tartalmak hozzáférhetővé tétele révén hozzájárul a kulturális alapellátás kiteljesítéséhez. A stratégia az állományvédelmi szempontú

digitalizálás helyett a szolgáltatást hangsúlyozza. Ennek érdekében célul szeretné kitűzni, hogy 2020-ig történjen meg a dokumentumok 50 %-ának digitalizálása és kereshetővé tétele a Nemzeti Adattár Projekt online keresőfelületén keresztül.

A hatékony munka elősegítésére létrehozták a Közgűjteményi Digitalizálási Kollégiumot, amely ágazatok feletti meghatározó szereppel rendelkezik majd. Megalkottak egy szakértői csoportot, amelynek a közös irányelvek kidolgozása lesz a feladata.

A stratégia kijelöli majd azokat az ágazati aggregátorokat, amelyek célja az intézményi koncepciók elkészítése, a digitalizálás megvalósítása, az archiválás, a fenntartás és a szolgáltatás lesz.

A megvalósítás finanszírozása elsősorban pályázati formában történik majd. A könyvtári digitalizálás a nemzeti könyvtár Országos Könyvtári Rendszer projektje támogatásával valósulhat meg.

Tóth Máté, a Könyvtári Intézet Kutatási és Szervezetfejlesztési Osztály vezetője a 2017 nyarán készült országos felmérésről beszélt, amely a nagyobb könyvtárak digitalizálási gyakorlatára fókuszált. A kutatás arra kereste a választ, hogy Magyarországon hány helyen, milyen formában, milyen céllal és milyen eszközparkkal digitalizáltak eddig.

Kérdésként tették fel az intézmé-

nyeknek, hogy van-e digitalizálással kapcsolatos kidolgozott intézményi stratégiájuk? Ha van, mekkora az eddig elvégzett és az előttünk álló munka? A kutatásban megvizsgálták, hogy a könyvtárak milyen formátumban tárolják a digitalizált tartalmakat, és azokhoz hogyan férhetnek hozzá az intézményükbe beiratkozott olvasók. (A kutatás eredményeiről Tózsér Benjámin beszámolójában olvashatnak.)

A következő előadásban az Országos Könyvtári Rendszer (OKR) projekt szakmai vezetője, *Káldos János* felvázolta az OSZK digitalizálási helyzetét, céljait, és a KDS stratégia mentén kialakított vízióját, amelyek – a tervek szerint – 2017 és 2025 között megvalósulhatnak. Az előadó ismertette az előttük álló feladatok ütemezését is.

A tervezési folyamatok lezárulása után az eszközbeszerzések és az OSZK Digitalizáló Központ létrehozása 2017 hátralevő részében valósulhat meg. Erről az OKR projekt keretében megvalósuló Központról számolt be Györffy Szabolcs, az OSZK Digitalizáló Osztályának vezetője. Ismertette a digitalizáló és állományt védő eszközparkot, továbbá a Digitalizálást Szolgáló Keretrendszer, amely a digitalizálás folyamatirányítását teszi lehetővé.

Az utolsó előadó *Szeberényi Gábor*, a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Digitális Tartalomszolgáltatási Osztályának vezetője volt, aki bevezetésül ismertette az egyetemi könyvtár eddigi digitalizálási gyakorlatait a kezdetektől napjainkig. Majd bemutatta a pécsi egyetemi könyvtár Digitális Tartalomszolgáltatási Stratégiájának (2015-2020) főbb para-

métereit, és az azokkal kapcsolatos problémákat. A közönség részletesen megismerhette a könyvtár digitális tartalmakat szolgáltató felületeit is.

Az előadásokat követő szakmai fórumon a felmerülő gondolatokat, kérdéseket a résztvevők megvitaták. A legtöbben a KDS stratégiában rejlő veszélyekre hívták fel a figyelmet. Félelmek fogalmazódtak meg a könyvtártípusok különbözőségével és az egyablakos feltöltő felület, illetve a közös felhő alapú szolgáltatásokkal kapcsolatosan is. Egyesek bizalmatlanságukat fejezték ki a központilag irányított partneri együttműködésekkel és az érdekek egyeztetésére vonatkozóan is. Reméljük, a megvalósuló eredmények eloszlatják majd a szakmai napon felmerült kételyeket.

Moldován István hozzászólásában a metaadat-aggregátori szerepéről beszélt. Megállapította, hogy fokozatosan eltűnnek az elmúlt évek digitális tartalmi az internetről, ezek megmentése és megőrzése kulcsfontosságú.

Szeberényi Gábor fontosnak tartotta, hogy a felsőoktatási könyvtáraknak elsősorban a kurrens dokumentumokat kell szolgáltatniuk.

Márföldi István (Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár) szerint az archívumok népszerűsítése legalább olyan fontos, mint a létrehozásuk.

A beszámoló *Bognár Noémi Erika*, *Horváth Adrienn* írása alapján készült, amely az OSZK Könyvtári Intézet honlapján olvasható (<https://goo.gl/qR4dDZ>).

Tegzes Béla
Sapientia Szerzetesi Hittudományi
Főiskola Könyvtára

A KÖNYVTÁRI DIGITALIZÁLÁS MAGYARORSZÁGON – A K2 FÉNYÉBEN

Hatalmas érdeklődés mutatkozott az Országos Széchényi Könyvtár szeptember 26-i rendezvényére, hiszen a K2 továbbképzési sorozat előadásán közel 150 könyvtáros vett részt.

Számomra, egyházi könyvtárosként az első előadás volt a legérdekesebb, amelyet Dr. Tóth Máté tartott Könyvtári digitalizálás címmel. Az előadó s csapata felmérést végeztek a magyarországi nyilvános könyvtárak digitalizálási helyzetéről. Bár a kutatást nyáron, júniusban s júliusban végezték – kevésbé ideális időpont a nyári szabadságok miatt – ennek ellenére a 196 kiküldött kérdőívből 121 érkezett vissza, ez 62%-os válaszarány.

A válaszokból kiderült, hogy sok könyvtárban van ugyan elektronikus dokumentum, viszont ezek adatait kevesen tartják nyilván a katalógusukban. Csak néhány digitalizálást végző könyvtárnak van végiggondolt stratégiája a digitalizálás, tárolás, feltárás folyamataira. Megtudtuk, hogy a leggyakoribb digitalizáló eszköz a lapszkennerek, de sajnálatos módon ezek az eszközök fejlesztésre szorulnak. A könyvtárak 73%-a saját erőből, 27% külsős céggel digitalizáltat. A hátralévő feladat nagy, ugyanis országos szinten közel 1 milliárd könyvoldal digitalizálása van még hátra.

A kutatás kimutatta, hogy a vizsgált könyvtárak megtalálták a könyvtári rendszerben a helyüket, szerepüket, hiszen azokat a dokumentumokat digitalizálják, amelyek az ő elsődleges feladataik: a megyei hatókörű városi könyvtárak és a városi könyvtárak a helytörténeti műveket, a felsőoktatási és szakkönyvtárak a tudományos kutatással

foglalkozó műveket. Az elektronikus dokumentumokat első sorban az intézményen belül vagy saját honlapjaikon teszik közzé. Sajnálatosnak tartom, hogy a Hungaricana és az Europeana felületén csak kis százalékban engedik a könyvtárak, hogy hozzáférhetővé váljanak elektronikus tartalmaik. Meglátásom szerint számos könyvtár, mint információsztolgáltató intézmény továbbra sem az olvasókat tekinti fontosnak, kevésbé látja be, hogy ezek az oldalak nem elvesznek tartalmat, hanem plusz láthatósági felületet biztosítanak egységes keretek között.

A digitalizált képek leggyakoribb formátuma a jpg, a szöveges dokumentumoké a pdf. Ez utóbbi nagy problémája az, hogy a szövegben nem lehet keresni, erre sokkal ideálisabb lenne a kétretegű pdf. Megtudtuk az előadásból azt is, hogy sok könyvtáros nincs tisztában a dokumentumok szerzői jogi státuszával.

Tekintettel arra, hogy a kiküldött kérdőíveknek 62%-a érkezett vissza és eredetileg is csak kis számú (196) intézmény kapta meg, véleményem szerint ha az egyházi könyvtárak a kérdőív alapján megvizsgálnák a saját könyvtárukat, felmérnék, hogy milyen a jelenlegi helyzetük, ezt követően újabb célokat tűznének ki, jó gyakorlatokat vennének át más könyvtáraktól, azzal a szolgáltatásuk minősége sokat javulhatna.

Az előadásokról készült videófelvételek, az előadók ppt-i, illetve egy összefoglaló a rendezvényről megtalálható a Könyvtári Intézet honlapján.

*Tózsér Benjámin
Piarista Központi Könyvtár*

„404 NOT FOUND – KI ŐRZI MEG AZ INTERNETET?” SZAKMAI NAP AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

Az Országos Széchényi Könyvtárban 2017. október 13-án szakmai napot tartottak, *404 Not Found – Ki őrzi meg az internetet?* címmel. A téma egyértelmű időszerűségén túl a szakmai nap aktualitását az adta, hogy az Országos Széchényi Könyvtár 2017. áprilisától az OKR projekt keretében kísérletet folytat az internetes források hosszú távú megőrzésének érdekében. A webarchiválási alprojekt 2018 végéig tart, informatikai háttérét a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) biztosítja. Egy leendő magyar internet-archívum feltételeinek megteremtéséhez járulhatnak hozzá azok a tapasztalatok, amelyekkel ezen a szakmai napon megismerkedhettek a résztvevők.

Öt előadás hangzott el a webarchiválás témájában, öt különböző területről, nézőpontból.

Drótos László köszöntője után *Lendvai Miklós*, az OSZK informatikai igazgatója „A Web mint a kulturális gyűjtőkör része” címmel tartott bevezető előadást, szélesebb kitekin-téssel az internet mai helyzetére.

Rendkívül hasznos volt *Kees Te-szelszky*-nek, a Holland Nemzeti Könyvtár webarchiválással foglalkozó magyar származású munkatársának a holland tapasztalatokat összegző előadása.

A 2007 óta működő holland webarchiválási projekt évtizedes tapasztalatainak megismerése nagyon jó támpontokat nyújthat a most induló hazai munkához.

Peternák Miklós, a C3 Kulturális és Kommunikációs Központ igazgatója elsősorban művészeti, a „net art” megőrzése szempontjából beszélt a témáról, izgalmas, színes előadásában.

Kampis György, az ELTE Tudománytörténet és Tudományfilozófia Tanszékének egyetemi tanára a 2013-2016-ban lezajlott Magyar Internet Archívum webaratási pilot projektjét mutatta be. A MIA pilot ennek az időszaknak a során 16-17 TB adatot archivált, azonban munkájuk sajnos befejeződött.

A szakmai nap utolsó előadásában *Drótos László* és *Németh Márton* az OSZK webaratási projektjét mutatta be.

A hasznos és előremutató szakmai nap teljes anyaga megtekinthető a Videotóriumban:

<https://videotorium.hu/hu/channel-s/2977/404-not-found-ki-orzi-meg-az-internetet>

Cikkünkben igyekeztünk röviden bemutatni az eseményt, melyről a TMT 2017/11. számában részletes beszámolót olvashatnak *Németh Márton* tollából.

Flier Gergely
Sapientia Szerzetesi Hittudományi
Főiskola Könyvtára

TRADÍCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ

Muzeális gyűjteményeink helyzete, állapota, feldolgozottsága, digitalizálása című konferencia az Egyházi Könyvtárak Egyesülete (EKE) és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) szervezésében

Az *Országos Könyvtári Napok 2017.* programsorozat keretében az Egyházi Könyvtárak Egyesülete a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral közösen rendezett konferenciát október 2-án. A több mint egy évtizedes múltra visszatekintő programsorozat az idén a *Csak tiszta forrásból!* összefoglaló címet kapta, a szakmai nap előadásai a *Tradíció és innováció – Muzeális gyűjteményeink helyzete, állapota, feldolgozottsága, digitalizálása* témaköréhez kapcsolódtak. A konferencia címében is megfogalmazott fő célja, hogy a résztvevők egy általános helyzetképet kapjanak a muzeális gyűjteményekről, dokumentumokról, számukról, lelőhelyükről, feldolgozottságukról, valamint a digitalizálási tervekről, eredményekről és konkrét projekteket is megismerjenek. A FSZEK impozáns bálterme megtelt a szép számban megjelent érdeklődővel. A délelőtti előadások sorát Ásványi Ilona elnök és Fodor Péter főigazgató köszöntője nyitotta meg.

Az első előadásban Sarbak Gábor a könyvtárakban fellelhető kódexekről, feltárásukról, katalogizálásukról beszélt. Bemutatta az MTA-OSZK Res Libraria Hungariae, Fragmenta Codicum Műhely kutatócsoport gyakorlatát. Kiemelte a gyűjteményekben található dokumentumok digitális másolatának fontosságát és hangsúlyozta, hogy a gyűjteményekben dolgozó könyvtárosok tudása is elengedhetetlen az eredményes feltáráshoz.

A kódexek világa után – a könyvtörténet korszakait követve – Farkas Gábor Farkas előadásában az ősnymtatványok, mint művelődéstörténeti források feldolgozásának, kutatásának szempontjait tárta a hallgatóság elé. Történeti visszatekintésében nyomon követhettük az első

nyomtatott könyvek sorsát befolyásoló tényezőket, a 18. század főpapi bibliofília fénykorának felidézésén át, eljutva a 20. századig, az első hazai országos felmérések és a CIH megjelenéséig. A feldolgozás számszerű adatainak ismertetése után egy „ősnymtatvány-vadászat” részesei lehettünk, a Thuróczy-Krónika 1488-as brünnei kiadásának példáján keresztül.

P. Vásárhelyi Judit 2007-ben tartott utoljára beszámolót egyházi könyvtárosoknak. Előadásában az azóta eltelt időszak bibliográfiai feldolgozásban elért eredményeit, valamint a retrospektív feldolgozásban használt digitális adattárakat ismertette kronológiai sorrendben. Jól használható: az ősnymtatványokról az *Incunabula Short Title Catalogue*, a 16. századi könyvekről a *Das Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des 16. Jahrhunderts*, a 17. századi nyomtatványok tekintetében a *Verzeichnis der im deutschen Sprachraum erschienenen Drucke des 17. Jahrhunderts*. Örömmel számolt be arról, hogy a hazai retrospektív bibliográfiai kutatás is nagy lépéseket tett előre. 2012-ben megjelent a *Régi Magyarországi Nyomtatványok* IV. kötete, jelenleg az RMNy V. kötetén dolgoznak, amelynek időhatára 1671-1685.

Sándor Tibortól, a házigazda intézmény muzeális különgyűjteményeiről hallhattunk. Előadásában az egyes gyűjteményrészek ismertetését, kialakulásuk, gyűjteménybe kerülésük története követte (pl. Szüry Dénes, Batthyány Ervin, Zichy Jenő, Ballagi Géza könyvtárai vásárlás, ajándék, ill. végrendeleti hagyaték útján kerültek a könyvtár állományába). A muzeális gyűjteményt reprezentáló egyedi muzeális dokumentumok bemutatása után beszélt a számbavételük, feldolgozásuk különböző időszakairól (múlt-kö-

zelmúlt-jelen). Ízelítőt kaptunk a múlt kéziratos és nyomtatott katalógusaiból, bibliográfiáiból és láthattuk a jelen virtuális-digitális dokumentum és tartalomszolgáltató rendszereit.

A délelőtti zárásaként feltehetjük kérdéseinket és a szervezők jóvoltából az ebédszünetben szendvicseket, frissítőket fogyaszthattunk, közben lehetőség nyílt a személyes találkozásokra, kötetlen beszélgetésekre is.

A délutánt Fodor Péter szavai indították, aki a rendezvény második részét moderálta. Keveházi Katalin prezentációjában a MOKKA-R előzményeiről, születéséről, az adatbázis felépítéséről beszélt. Látványosan szerkesztett összefoglalásában áttekinthettük a mára már 270.000 rekordot tartalmazó rendszer tartalmát, környezetét (MKDNY, Lectio), felvázolva a jövőképet is. Kiemelten fontos a megőrzés mellett a szolgáltatás, digitalizálás, hiszen a feldolgozatlan könyvtári dokumentum nem része a kulturális örökségnek.

Monok István a Kárpát-medence magyar könyvtárainak régi könyveiről és egy katalógizálási programról tartott előadást. A kivetített diagramon az egyes adatbázisok (MOKKA-R, MOKKA-MS, MKDNY) rendszeren belül elfoglalt helyét, funkcióját foglalta össze. A program (ERUDITIO=Magyar könyvtörténeti portál) célja egy közös kereshető rendszer, amely magába foglal olyan gyűjteményeket is, amelyek már nem léteznek. A projekt tulajdonképpeni célja a Kárpát-medencében nagy számban elpusztult gyűjtemények „újratereemtése”, rekonstrukciója.

Tematikájában kapcsolódva az előző előadás-

hoz Veres Anna Mária, (Ráday Könyvtár, Budapest) és Szűcs Judit (SZTE KK) beszámolója következett, akik egy határon túli muzeális gyűjtemény, a *Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet Könyvtárának* feldolgozását mutatták be. A 2011-ben megkezdett munkát egy súlyos gombafertőzés akasztotta meg és késleltette. A gombafertőzés riasztó képei után láthattuk, hogyan sikerült megmenteni és megfelelő raktári körülmények közé helyezni a muzeális könyvritkaságokat is tartalmazó gyűjteményt. A címlapok, possessor bejegyzések képeivel gazdagon illusztrált diák segítségével betekinthettünk a már elkészült digitalizált leírásokba is.

A muzeális könyvtári dokumentumok az Országos Könyvtári Platform terveiben címmel Káldos János előadása zárta a konferenciát. Az OKP projekt részét képezik a muzeális könyvtári dokumentumok. A közös platform révén megújulhat a MOKKA-R, (az NPA, az MKDNY a MOKKA), az új adatbázis átveszi az eddigi adatbázisok központi funkcióit. A folyamathoz a meglévő adatokat „közös nyelvre” kell hozni. Sor kerül a könyvtári leíró modellek megújítására (FRBR, BIBFRAME, RDA), a már meglévő adatok konszolidációjára. Végezetül hallhattunk a különböző könyvtári rekordok át-, betöltésének tervezetéről is.

Egy tartalmas, tematikailag jól felépített, kellemes hangulatú konferencián „gazdagodhattunk”, köszönet érte a szervezőknek!

Grócz Zita

Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár régikönyves projektjei: ŐSNYOMTATVÁNY-ADATBÁZIS ÉS NYOMTATOTT KATALÓGUS

A muzeális gyűjteménnyel bíró könyvtárak egyik legértékesebb állományrészese az ősnymtatványtár.

A legkorábbi nyomtatványok számítógépes katalogizálása, adatbázisban való feltárása és nyomtatott katalógusban való közzététele a 21. században olvasói-kutatói kíváncsiságot, mely széleskörű műveltséget, klasszikus és modern nyelvek ismeretét és alapos régikönyves tudást igényel. Erre a munkára sikerült megnyernünk dr. Wojtilla

Gyuláné dr. Salgó Ágnes, az Országos Széchényi Könyvtár Régi Nyomtatványok Tára nyugállományú vezetőjét, aki 2014. októbertől dolgozott ősnymtatványaink feldolgozásán. A könyvkötések leírására dr. Rozsondai Mariannét és dr. Rozsondai Bélát, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ Kézirattárának egykori vezetőjét és munkatársát kértük fel. A program célja egy internetes adatbázis létrehozása és nyomtatott kötetkatalógus elkészítése volt.

2016. augusztus végére elkészült az adatbázis, szeptember és december között megtörtént a belső ellenőrzés W. Salgó Ágnes és a könyvtár munkatársa, Samodai Éva által. A külső lektor dr. Keveházi Katalin, a Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Könyvtárának főigazgatója, a MOKKA-R koordinátora (Magyar Országos Közös Katalógus-Régi könyvek) volt. A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár (már több mint 100 000 rekordot tartalmazó) online katalógusának elérhetősége: <http://corvina.bences.hu>.

Az adatbázisban 202 kötetben 232 ősnymtatvány mű található. Mivel az ősnymtatványok gyakran korai antikvákkal (16. századi művek) kolligátumot alkotnak, a hozzákötött egyéb kiadványokkal együtt összesen 303 mű leírása szerepel az adatbázisban. A katalógusban részletes és szakszerű leírásokat találunk a kötetek egyedi jellemzőivel, kötésleírásokkal, bejegyzésekkel, korábbi tulajdonosokra vonatkozó információkkal, szakirodalmi hivatkozásokkal stb. Keresési lehetőségek: szerző (a nyomdászok és a possessorok is itt kereshetők), cím, tárgyszó, kiadási év (vagy évtartomány), kiadó (nyomda).

2016. augusztustól elkezdődött a nyomtatott katalógus előkészítése. A kötet 2017. augusztus végén jelent meg a Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásával, a Pannonhalmi Főapátság Bencés Kiadó gondozásában, a *Catalogi Bibliothecae Sancti Martini de Sacro Monte Pannoniae* sorozat 2. köteteként. A nyomtatott katalógus szerzője/szerkesztője szintén dr. Wojtilla Gyuláné dr. Salgó Ágnes, közreműködők: dr. Keveházi Katalin, dr. Rozsondai Marianne, dr. Rozsondai Béla, Samodai Éva. A kiadvány könyvbemutatója 2017. október 2-án volt a *Tradíció és innováció. Muzeális gyűjteményeink helyzete, állapota, feldolgozottsága, digitalizálása* című konferenciához kapcsolódóan a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban. A kötetet dr. Monok István mutatta be.

Ásványi Ilona
Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár

ÜNNEPI KÖNYVTÖRTÉNETI KONFERENCIA

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

A REFORMÁCIÓ KEZDETÉNEK 500. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

Az Országos Széchényi Könyvtár 2017. október 16-án *A reformáció könyvespolca. Reprezentatív kiadványok Magyarországon a reformáció korából* címmel nagysikerű konferenciát rendezett a reformáció 500. évfordulója tiszteletére. Ezen az OSZK és más nagy történeti könyvtárak állományából mutattak be az előadók kiadás-, könyv-, kötetstörténeti vagy tartalmi szempontból olyan nyomtatványokat, nyomtatványsorozatokat és kéziratokat, amelyeknek szimbolikus vagy reprezentatív szerepük volt a magyarországi és európai reformáció történetében. Ilyenek az egyes főúri családok (pl. a Rákócziak, a Thurzók, Ráday Pál stb.) mecénási szerepével készült reprezentatív kiadványok, a legjelentősebb zsolttáros- és énekeskönyvek, prédikációs kötetek, elmélkedő és imádságos könyvek, katekizmusok, hitvallások.

A rendezők nagy öröme az előadók között volt a Szlovák Nemzeti Könyvtár két munkatársa: Klara Komorová és Helena Saktorová is, akik Luther műveinek a mai Szlovákia területén felkutatott 16. századi nevezetes példányairól, illetve Thurzó György nádor reformációs könyveiről számoltak be.

A tanácskozáson több, egyházi intézményekben dolgozó kutató is előadást tartott. Az Evangélikus Országos Gyűjtemény részéről H. Hubert Gabriella beszélt a graduál-énekeskönyv műfaji kérdéseiről. A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárát Csorba Dávid képviselte, aki a reformáció által megújított prédikáció műfaji kérdéseit taglalta. A Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár munkatársa, Oláh Róbert a 450 esztendővel ezelőtt tartott 1567. évi debreceni zsinat nyomtatványairól és példányairól számolt be, amelyek között eddig teljesen ismeretlen is van.

A Budapesten őrzött kora újkori Kálvin-kiadásokról Ősz Előd, az Erdélyi Református Egyházkerület Központi Gyűjtőlevéltárából (Kolozsvár) adott áttekintést. Az Országos Széchényi Könyvtár részéről őt, kora újkorral foglalkozó munkatárs adott számot kutatási eredményeiről: így előadás hangzott el a genfi zsolttárok európai elterjedéséről (P. Vásárhelyi Judit), a Rákócziak mecénási szerepéről (Heltai János), az első református főgondnok, Ráday Pál olvasmányairól (Borvölgyi Györgyi) és az unitárius Árkosi Benedek imádságoskönyve kéziratváltozatainak teológiai tanulságairól (Földesi Ferenc). A reformáció bibliafordítói programjának hatására létrejött katolikus bibliafordítás, a Káldi-Biblia kutatásának mai állását Koós Balázs foglalta össze.

A konferencia népes közönség előtt zajlott. Kísérő programként kamara kiállításon volt látható néhány azok közül a kiadványok közül, amelyekről az előadások szóltak. A konferenciát a Reformáció 500 Emlékbizottság támogatta.

Az elhangzott előadások hamarosan olvashatók lesznek a *Magyar Könyvszemle* és a *MOKKA–R Egyesület Füzetei* sorozatban.

P. Vásárhelyi Judit
Országos Széchényi Könyvtár

EGYHÁZI MUZEOLÓGUSOK SZAKMAI RENDEZVÉNYE PÉCSEN

Együtt tartotta találkozóját a baranyai megyeszékhelyen az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács, valamint az Egyházi Muzeológusok Egyesülete október 17–18-án.

A muzeológusokból, restaurátorokból álló csoport nem csupán a pécsi egyházművészeti örökséget ismerte meg, hanem betekinthezett azokba a fejlesztésekbe is, amelyek a Pécsi Egyházmegyében az elmúlt években megvalósultak.

„Minden egyházi épület tanúságtétel az élő hitről, amely abban a közösségben élt, amely azt a szakrális épületet létrehozta. Ezért ezek az épületek alkalmasak a keresztény lelkiség építésére, katekézisre, evangelizálásra. De ugyanúgy alkalmas lehet a turizmusra, hiszen a kereszténység és a történelem Magyarországon, Európában szorosan összekapcsolódik” – mondta Varga Lajos váci segédpüspök, az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ (OKGYK) igazgatója.

Pécsre október 17-én, kedden kora délután érkeztek a muzeológusok, restaurátorok, egyházművészettel foglalkozó szakemberek, köztük Bábel Balázs kalocsai érsek, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Művészeti Bizottságának vezetője, az Országos Katolikus Egyházművészeti és Műemléki Tanács elnöke, Varga Lajos, az OKGYK igazgatója és Harmati Béla László múzeumigazgató, az Egyházi Muzeológusok Egyesülete elnöke.

Azért választották a Pécsi Egyházmegye központját a találkozó helyszínéül, mert a város egyedülálló ókeresztény emlékekkel rendelkezik. Ám ezenfelül az összegyűjtött tárgyi örökséget is magas színvonalú kiállításon mutatja be a pécsi püspökség. „A KincsTár felépítése, elrendezése történelmet, kultúrtörténetet mutat be, az egyházmegye szellemi tevékenységének megismerésére alkalmas, ez pedig annak a bizonyítéka, hogy a kiállítás megalkotója megismerte, át gondolta a tárlatot. Kultúrtörténeti élmény egy ilyen kiállítást megtekinteni” – méltatta Varga Lajos a Káptalan utca 6. alatt található KincsTárat.

Udvardy György pécsi megyéspüspök Szent II. János Pál pápát idézte köszöntőjében: „Az a hit, ami nem teremt kultúrát, valójában nem hit.” A főpásztor szerint a kultúra megőrzése és szakszerű képviselete az evangelizáció eszköze, ezért a templomok, művészeti tárgyak a hívő ember hitéről beszélnek.

Dohóczki Péter, a Pécsi Egyházmegye gazdasági igazgatója bemutatta a 2011 óta megvalósult gazdasági és turisztikai fejlesztéseket, és ismertette a jövőre vonatkozó terveket. Ezeket a beruházásokat, a hozzájuk kapcsolódó koncepciót a résztvevők példaértékűnek tartották.

Az előadás után a szakemberek a pécsi püspökség helyszíneit látogatták meg, megismerték az Egyházmegyei Levéltárat, a Dóm Kőtárat, a KincsTárat, a püspöki palotát és a Titkos Ájtárót. Az esti szentmisét követően a püspökség borait kóstolták meg, közben az egyházi turisztikával kapcsolatos szakmai beszélgetés zajlott.

Másnap a Cella Septichorában, a Klimó Könyvtárban és a dzsámiban vettek részt tárlatbemutatókon, délután pedig az egyházi helyszínek megtekintése után a püspökszentlászlói arborétumba látogattak.

Az Egyházi Muzeológusok Egyesülete (EME) 2006-ban alakult meg, létrejöttében nagy szerepet játszottak a már régóta jól működő egyházi levéltárosi (MELTE) és könyvtári (EKE) egyesületek.

A szakmai alapon létrehozott egyesület célja a múzeumi területen dolgozó intézmények – minden felekezetről – összefogása és érdekképviselete volt. A gyűjteményekben őrzött értékekkel az egyházi múzeumok nyitott ablakokká váltak a világ felé. Keresztény örökségünket kívánjuk látogatóinknak bemutatni, mindamellett részt kívánunk vállalni intézményeinkkel az egyházaink mai missziójában is. Az Egyházi Muzeológusok Egyesülete évente szervez szakmai konferenciákat és vándorgyűlést.

Balogh Kriszta
Evangelikus Országos Gyűjtemény

OKTÓBERI SZOMSZÉDOLÁS A REFORMÁCIÓ ÉVÉNEK JEGYÉBEN

Az egyházi és „civil” könyvtárak munkatársai október 25-én két színvonalas és élvezetes kiállítás látogatáson vettek részt. Az EKE Szomszédolás szervezőinek választása – kiváló érzékkel – az Országos Evangélikus Múzeum Luther öröksége című állandó kiállítására és a Magyar Nemzeti Múzeum IGE-IDŐK című időszak kiállítására esett. Nem véletlenül, hiszen idén ünneplik országsszerte a reformáció 500 éves történetét, amelyhez számos kulturális esemény és kiállítás kapcsolódik.

A programnap délelőttjén Dr. Harmati Béla László, az Országos Evangélikus Múzeum igazgatója az intézmény egy éve újonnan megnyílt állandó kiállításán vezetett minket végig. A tárlatvezetés a Deák téri evangélikus templom és közösség mintegy 200 éves történetét szellemesen és kreatív módon bemutató animációs film megtekintésével kezdődött. A múzeum igazgatójának köszöntő szavai után megtudhattuk, hogy az új állandó kiállítás célja, hogy a különböző korosztályokat – gyermekeket és felnőtteket – egyszerre szólítsa meg. A módszer pedig, ahogy azt a látogatás során személyesen megtapasztalhattuk, a tárgyközpontú installáció és a korszerű interaktivitás ötvözése, a digitális applikációk alkalmazása. A kiállítás létrehozásában a MOME kreatív laborjának kollégái a naprakész múzeumi módszereket művészi szinten alkalmazták, míg az egyháztörténeti-teológiai koncepciót a helyi kollégák biztosították. Az első kiállítótérbe lépve a lutheránus egyház egyetemes és magyarországi történetének kezdeteivel és legfontosabb jellemzőivel ismerkedhettünk meg. A tér középpontjába a magyarországi evangélikusok egyik legféltettebb kincse, Luther Márton végrendelete került. Az eredeti kéziratot az Evangélikus Országos Levéltár őrzi, amely vadasi Jankovich

Miklós reformkori műgyűjtő és mecénás végrendeletével jutott az Evangélikus Egyház tulajdonába. A végrendelet digitális változata nagyítható és részletesen tanulmányozható a látogatók számára, továbbá a Luther személyéhez kapcsolódó interaktív ismeretszerzést segítik a tematikus, forgatható korongok. Külön tárlót kaptak a magyarországi lutheránusok emancipációját és üldöztetését bemutató tárgyak. A magyarországi evangélikusok történetének olyan különleges tárgyait is hívta fel vezetőnk a figyelmet, mint az a vasnyárs, amelyre Caraffa törvényszéke tűzette a vértanú Radvánszky György fejét, vagy Zsilinszky Mihály egyháztörténész szabadkőműves jelvényei, továbbá Kossuth tengerinövény-gyűjteménye. Külön kuriózum és a vallási együttélés szép emléke az a kehely, amelyet a pesti árvíz után a zsidó hitközség rabbija ajándékozott az evangélikus lelkésznek a segítségnyújtásért (1838). A magyar evangélikusok nagy nőalakjai, mint például Veres Pálné, külön tárlót kaptak a kiállításon. A digitális interaktív térkép 1200 letűnt, vagy még létező evangélikus gyülekezet helyének és adatainak keresését teszi lehetővé, ahogy azt a Szomszédolás résztvevői rögtön ki is próbálhatták. A bővülő „album amicorum” az illusztris evangélikus személyiségek életrajzát és kapcsolatrendszerét mutatja be Kossuthtól és Petőfitől egészen Hankiss Elemérig. A kultúrtörténeti adalékokban gazdag és finom humorral fűszerezett vezetés az evangélikus templomokat kívülről-belülről bemutató második kiállítótérben folytatódott. Itt láttuk nemes másolatban a legkorábbi magyarországi szószékoltárt, amely a nemeskéri evangélikus templomban található, továbbá az 1724-es pozsonyi országgyűlés idején készült szertartási tárgyakat. A „Rendezz be egy evangélikus templomot!” kirakós játék főleg

a gyerekekhez szól, míg a felnőttek figyelmét az ötven magyarországi evangélikus templomot háromdimenziós formában bemutató érintőképernyős alkalmazás köti le. A kiállítás harmadik nagy tematikus egységében a családi és egyéni vallásosság, az evangélikus otthon tárgyait láttuk: családi bibliákat, imádságos könyveket, konfirmációs emlékeket és többek között egy hartai festett férfi kelengyész-ládát. A Múzeum pincszintjén, egy „óvóhelyként” kialakított részben tekinthettük meg a vészkorszak embermentésének személyes tárgyait. Az installáció – a bőröndök, a fényképeretbe és vizeskannába rejtett kijelzőn vetített fekete-fehér filmkockák – megidézi Budapest ostromát, az azt követő megpróbáltatásokat, Sztehlo Gábor és Keken András evangélikus lelkészek gyerekmentő tevékenységét. A pincerész, a tárgyak hangulata egyszerre nyomasztó és őrzi a reménysugarat, amely a gyermekek számára akkor az egyedüli túlélést jelentette. A kiállításrész az üldözött árvagyereknek menedéket adó Gaudiopolis-nak is emléket állít. Különösen szívbemarkoló volt látni a gyermekek rajzait, amelyeket hálából készítettek. Sztehlo Gábor életében, Keken András halálát követően kapott Világ Igaza elismerést a jeruzsálemi Jad Vassem Intézettől a vészkorszak idején tanúsított embermentő tevékenységért. Kettejük példája azt üzeni ma is: létezett, létezik szabad akarat, embernek maradni az embertelenségben. Végül az embermentés mementóját megidéző kiállításrész megtekintése után röviden bepillanthattunk a szintén pincszinten kialakított és régi metszeteket felvonultatató időszaki kiállításba.

A délelőtti nagyszerű tárlatvezetést egy büféebéd és kávézás zárta, amelynek során régmúltat és jelent tudtunk megbeszélni. Lehetőséget kaptunk az átélt kulturális élmények átbeszélésére és a napi problémák kibeszélésére, valamint kapcsolataink, barátságaink mélyítésére.

Délben gyalogszerrel sétáltunk át a Deák térről a Múzeum körútra, hogy délután részt vehessünk a Magyar Nemzeti Múzeumban a reformáció emlékévként alkalmából rendezett kiállításon. Az IGE-IDŐK szellemes címet viselő kiállítást Zászkaliczky Zsuzsa és Zászkaliczky Márton kurátorok tárlatvezetése mellett tekinthettük meg. A két lelkes vezető fáradságot nem kímélve, kiselőadások formájában ismertette meg a délutáni program résztvevőivel az 500 éves reformáció eszmetörténetét, egyháztörténetét és az ehhez kapcsolódó kiállítás gazdag tárgyi anyagát. A kiállítás első termében a reformáció eszmetörténeti előzményeiről és a megelőző 150 év egyháztörténeti jelenségeiről hallgattunk élvezetes előadást. A második kiállítási teremben a reformáció két nagy irányzatának különbözőségeit Luther és Kálvin személyiségének és életrajzána összehasonlítása világította meg. Habár egy-egy ponton megjelentek applikációk és az interaktivitás, a kiállítás-konceptiót alapvetően a tárgyközpontúság jellemezte. A ritkán együtt látható számos kultúrtörténeti csemege teljes befogadására nem volt mód és idő, hisz' például az ebben a teremben található, magyar bibliafordításokat felvonultató tárló mellett hosszabb időt örömmel eltöltött volna az ember. Itt láthattuk többek között

Heltai Gáspár kolozsvári Bibliájának első részét 1551-ből, a Károli fordítású Vizsolyi Biblia egy példányát 1590-ből. A kiállítás és a tárlatvezetés célja ugyanakkor az volt, hogy átfogó képet kapjunk a reformáció egyetemes és magyarországi történetéről, annak minél több arcát és színét ismerhessük meg. Öt kiállító teremben öt évszázad tárgyi emlékeinek, festményeinek, kéziratának, könyveinek, egyházi textíliáinak, ötvös remekeinek, templomi és iskolai tárgyai-nak világába pillantottunk be. A harmadik terem a magyarországi reformáció 17. századi politikatörténetének epizódjait és fontos személyiségeit mutatta be, míg a negyedik teremben a felvilágosodás 18. századi emlékeivel és tárgyaival találkozhattunk. A kiállítást záró ötödik folyosóteremben pedig a 19-20. századi protestantizmus kiemelkedő személyiségeinek panteonját

találtuk meg, portréikon keresztül megismerve e korszakot. A nap rengeteg élményével telve, az októberi Szomszédolás végén mindannyian azon kaphattunk magunkat, hogy milyen gyorsan elszaladt az IDŐ, az 500 esztendő és ez az egy nap, amelynek keretében csodálatos lehetőséget kaptunk arra, hogy betekintsünk a magyar egyházak történetének és az egyetemes kultúrájának e tárházaiba, e két hatalmas „időkapszulába”! Jó lenne még sok ilyen programon részt venni és ez az érzés megint csak az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének nagyszerűségét, a program szervezőinek áldozatosságát és kreativitását, a vendéglátó közgyűjtemények kollégáinak szakmaiságát és vendégszeretetét dicséri. Hálásan köszönjük!

Dr. Tamási Balázs

Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Könyvtára

SZOMSZÉDOLÁS NOVEMBERBEN

Örömmel vettünk részt 2017. november 8-án az Egyházi Könyvtárak Egyesülése által szervezett „Szomszédolás” programon. A délelőtt a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteményében kezdődött, a Bibliamúzeum munkatársai mutatták be a földszinten található kiállítótermet – a Szentírás ihlette festményekkel – és a pincészinben berendezett múzeumot.

A Gyűjtemény részeként 1988-ban létrejött Biblia Világa Múzeumban értékes bibliákat, írás- és szövegtörténettel kapcsolatos leleteket láthattunk. Ötletes, játékos tesztek kitöltésével tovább gyarapodhatott a tudásunk. Gyorsan telt az idő a szépen tervezett formavilágú és minden korosztály részére élményt jelentő, informatív kiállítótermekben.

A következő állomás a Kálvin téri református templom volt, ahol Páll László lelkipásztor, el-

nök-lelkész úr fogadott bennünket. Előadásából megismerhettük a templom építésének és magának az épületnek viszontagságos történetét, illetve az altemplomban eltemetett hírességek életéből hallhattunk érdekes részleteket. (Itt találhatók Fáy Andrásnak, a haza mindenésének és Sebestyén Gábor zeneműkiadónak a hamvai.)

Délután a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtárának voltunk a vendégei. Tarján Mária könyvtárvezető és Sütőri Ágnes segítségével otthonosan mozogtunk a gyönyörűen berendezett olvasóteremben és a gondos rendben tartott a tömörraktárban. Az épületen belül – pár lépésnyire a könyvtártól – beléptünk a Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárába is, annak XVIII. századi hangulatot árasztó világába. Itt Dr. Diós István könyvtárvezető úrnak köszönhetően rendkívül színes és érdekes előadásban volt részünk, a pálos rend és

könyvtárának történetéről szerezhattünk új ismereteket. A könyvtár tölgyfabútorzatának különlegessége, hogy a könyvespolcok alá íróasztalkákat, lúdtoll tartókat, tintatartókat rejtettek el. A teremnek nincs érdemi világítása, sem fűtése, így maradhatott meg épségben a bútorzat, a galéria és a két csigalépcső. Az eredeti állapotot tükröző menynyezeti freskó a tudományokat és a művészeteket, mint a teológia szolgálóleányait ábrázolja. Ennek megfelelően jelennek meg a filozófiát, az orvostudományt, a földrajzot, az építészetet, a matematikát, a csillagászatot, az irodalmat, a költészetet és a zenét bemutató allegorikus alakok. A II. József elrendelte Abolitio eredményeként a kolostori könyvtárakat az Egyetemi Könyvtár állományába olvasztották be, így 1786-ban a pálos könyvtár állományának is ez lett a sorsa. Gróf Széchényi Ferenc a királytól megkapta a kolostor épületét az általa megálmodott Nemzeti Múzeum és Nemzeti Könyvtár céljára. 1803. december 8-án itt nyílt meg az a Nemzeti Múzeum és Könyvtár, amely a mai Országos Széchényi Könyvtár alapja, elődje volt. A könyvtár állománya nagyrészt latin, a protestantika könyvállománya pedig többnyire szlovák és német nyelvű, csak kutatók számára fenntartott, zárt gyűjtemény.

Köszönjük mindenkinek a kedves fogadtatást, vendéglátást és szervezést ezen a tartalmas napon.

*Pintérné Kecskés Györgyi
Váci Bartók-Pikéthi Zeneművészeti
Szakgimnázium Könyvtára*

KÖNYVTÁRI STATISZTIKA 2020

Van két rossz és két jó hírem. Kezdem mindjárt a rosszakkal. Meg fog újulni a könyvtárstatisztika és jóval bővebb lesz. Statisztika, változás és még jóval több is, mint eddig volt! Ennyi elég is, hogy a kedvünket szegje. Remélem, azért itt nem hagyjátok abba olvasást. Jöjjenek a jó híreim. A fordulatra csak 2019-től számíthatunk, ami magyarra lefordítva annyit tesz, hogy lesz még időnk emésztetni a hírt és majd 2020 március elején fogunk szembesülni a statisztikában bekövetkezett átalakulással. A másik pozitív hír talán nekünk, akik bajlódni szoktunk ezzel, hogy átláthatóbb, logikusabb, talán szakmaibb és az elektronikus kitöltési felület – reményeink szerint – jóval barátságosabb lesz számunkra, mint az eddigi volt.

November közepén négy napon keresztül volt lehetőségem Baranya Péterrel együtt, hogy több mint 30 könyvtári szakemberrel közösen dolgozzunk az ügyön. Ez a négy nap talán már nem is az első forduló volt, hiszen hogy ez a könyvtárstatisztikai workshop megvalósuljon, a minisztérium, Könyvtári Intézet és a Központi Statisztikai Hivatal részéről már korábbi egyeztetésekre, tervezésre volt szükség. Az MTA Könyvtár és Információs Központból Körösi Csilla, az SZTE Klebelsberg Kunó Könyvtárból Kecskeméti Gergely és a házigazdától, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárából Rózsa Dávid voltak azok, akik közös együttműködésük eredményét egy előtervezetet raktak elénk az első napon. Ők voltak azok, akik a jövő évi statisztikában várható apróbb változásokon is dolgoztak. Jövőre csak egy kicsit fog átalakulni a kitöltési felület; a design, a felosztás marad a régi, csak egy két tétellel bővül, picit módosul a statisztika. Javárészt olyan kérdésekkel, amelyeknek beszúrásához a minisztériumok és a KSH ragaszkodott. Most volt egy olyan kedvező pillanat, hogy mindhárom illetékes részéről készség mutatko-

zott arra, hogy hozzákezdjen a 2006-óta életbe léptetett statisztika átalakításához. A cél, hogy olyan statisztika szülessen, amely hű képet rajzol a könyvtárak állapotáról, működéséről, és az elért eredményekről. Elég intenzív négy nap volt, amit együtt töltöttünk a statisztikai hivatalban, hiszen az első nap csak a ráhangolódásé és az ismerkedésé volt sok beszámolóval és előadással, majd a szerda és csütörtök a két szekció (szak-, és közkönyvtárak) külön-külön tanácskozásáé. Az utolsó napra maradt a szekciók együttes munkájának az ismertetése. A munka dandárja csak ezután fog jönni, hiszen a pontról pontra végig vett és teljes egészében átdolgozott, kibővített új statisztika első nyers változatára még várni kell. Az egyházi könyvtárak képviselőjeként a szakkönyvtári szekció munkájában vettünk részt Baranya Péterrel, így főleg a nagy egyetemek, szakkönyvtárak (hadtörténeti, Szabó Ervin), a Könyvtári Intézet és az Infodok Kft. munkatársaival cseréltünk eszmét, illetve érveltünk, ellenérteltünk egy-egy változás mellett, vagy ellene. A közkönyvtárakat főleg a megyei és nagyobb városi könyvtárak könyvtárosai, a minisztérium munkatársa, Rostás Norbert, illetve a Könyvtári Intézet munkatársa, Somogyi József erősítette, aki kitűnő ismerője e területnek. Baranya Péterrel igyekeztünk „egyensúlyt teremteni”, mert 2017-ben egy egyetemi könyvtár működése és egy egyházi gyűjtemény között óriási eltérések vannak, tegyük hozzá, sajnos. Ezek az intézmények már olyan infrastruktúrával, rendezettséggel, feldolgozottsággal, szakember létszámmal rendelkezhetnek, amelyekkel mi még messze nem. Igyekeztünk a kisebb könyvtárak valóságát és az érdekeit is feltárni a kollégák előtt. Igazából csak egy-két ponton tudtunk javasolni változtatást, kiegészítést, a nagyobb indítványunk a muzeális állományrész bevonására vonatkozott. Ez eddig hiányzott, és ha nem

is minden évben, de három esetleg öt évente érdemesnek tartottunk, hogy ennek a gyűjteményrésznek a feltárt-ságáról, állapotáról jelentést tegyenek azok a gyűjtemények, amelyek rendelkeznek ilyenekkel. A magam részéről én is kíváncsian várom a közös tanácskozásunk eredményét, amelynek nyers verziója a tervek szerint még az idén el fog készülni. Ezt követően, akik ezen a tanácskozáson részt vettek átnézhetik, kiegészíthetik a tervezetet és majd utána fog valószínűleg a Ti szemetek elé is kerülni. A magam részéről kellő nyitottságot kérek Tőletek ennek a befogadására, mert bár tudom, hogy a változás nem minden esetben jó, de most úgy gondolom, hogy szükség volt erre az átalakításra és kérem, hogy mindenki részéről csak a jószándékot feltételezzétek. Baranya Péterrel úgy tervezzük, hogy az EKE elnökségével egyeztetve a jövő évben bizonyára tudunk majd sort keríteni, hogy akár többször, bővebben is foglalkozunk ezzel a témával, mintegy előkészítve a tervezet bevezetését. A célunk az volt, hogy akik eddig nem töltötték, vagy nem minden részt töltötték, becslést és nem hiteles adatokat szolgáltatottak, azok a megújult statisztikát pontosabban és teljes egészében kitöltsék. Személy szerint köszönöm elnökhasszonynak, hogy én is képviselhettem az egyházi könyvtárakat ezen a fórumon, nagyon hasznosnak éreztem az ott létet, jó volt újabb ismeretségeket kötni, annak ellenére, hogy utólag bevallhatom nekem sem a szívem csücske a könyvtári statisztika és jelentésírás.

*Bán Magdolna
KREK Könyvtára és Levéltára*

SZAKMAI NAP AZ ADATVÉDELEMRŐL

BESZÁMOLÓ

Az adatvédelemről szóló, *Barát vagy ellenség az információs kommunikációs technológia?* címet viselő szakmai napot 2017. november 30-án rendezték az Egyházi Könyvtárak Egyesülete szervezésében a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

Ásvány Ilona elnökhelyettes köszöntötte az előadókat, a szakmai napon megjelenteket, majd röviden ismertette a nap – nagyon találó – címadó mottóját, melyet Kosztolányi Dezsőtől kölcsönzött: „...és minden módon számon tartanak”.

Az első előadó Dr. Kürti Sándor volt, a KÜRT Információbiztonsági és Adatmentő Zrt. elnöke. Röviden bemutatta a céget, melynek két fontos feladata az adatmentés és az információmenedzsment, információbiztonság. Az adatmentést megelőzendően, az információbiztonság három alapproblémájáról beszélt, melyek nevesítve a következők: 1. Jaj, csak el ne vesszenek az adataim!; 2. Nehogy ellopják az adataimat!; 3. Nehogy módosítsák az adataimat! Át ne írják azokat!

Ezután az információbiztonság technológiai vetületét érintette. Fontos, hogy az informatikai eszközök legyenek összehangoltak, illetve a biztonsági szolgáltatások működjenek folyamatosan, valamint az előbbi két dolog állandó összhangját is biztosítani kell. Az előadása végén nyolc esettanulmányt bemutatva hívta fel a figyelmet arra, hogy új nézőpontra van szükség

a biztonsági folyamat legfőbb elemeit (PPT): az embereket (people), az irányelveket, szabályzatokat (policy) és a technológiát (technology), valamint ezek kereszteződését illetően.

A következő prezentációt Kertész Zoltán, a Kürt Zrt. adatmentés üzletág igazgatója tartotta. Mire bízunk adatainkat? címet viselő előadását az adattárolók bemutatásával kezdte. Képileg nagyon jól érzékeltette a merevlemez érzékenységét. Elmondása szerint az adatvesztések egyharmadát emberi hiba, felét mechanikai hiba, egynegyedét pedig a hordozhatóság okozza. Saját adataink legnagyobb ellensége mi magunk vagyunk, sajnos. Kiemelte, hogy nem létezik tökéletes adattároló, viszont tökéletes adattárolási módszer igen. Felhívta a figyelmet arra, hogy az értékes adatainkról legyen legalább egy másolat, de inkább kettő. Fontos, hogy tudjuk, hogy melyek az értékes adataink, melyekről készítsünk leltárt, és töröljünk velük! A felhőben is tárolhatunk adatokat, de ezzel is az a probléma, ha csak itt vannak meg az adataink, akkor az nem biztonságos.

Sándor Ákos, az SZTE Klebelsberg Könyvtár osztályvezetője következett, aki az Egyetemi Könyvtár gyakorlatát és tapasztalatait mutatta be. Az adattárolásról, az emberről, a hálózatról beszélt, és ami körülöttük van. Sorra vette az adatok sokféleségét egy informatikai rendszerben, majd rátért az informatikai eszközökre. Előadásában többek között az eseménynapló fontosságát emelte ki. Megtörtént eseteken keresz-

tül mutatta be, hogy hányféleképpen és hogyan törhetnek, illetve próbálkozhatnak a rendszerbe való betöréssel egy egyetemi könyvtárban. Felhívta a figyelmet arra is, hogy mennyire fontos a jelszavak rendszeres cserélgetése és a jó jelszavak megadása.

Ezután lehetőség nyílt kérdéseket intézni a három előadóhoz, illetve hozzászólni az elhangzottakhoz. Az ebédet követően további három előadást hallgathattunk meg.

Dr. Sziklay Júlia, aki a NAIH főosztályvezetője, az új uniós adatvédelmi rendelet (GDPR) kihívásairól és lehetőségeiről beszélt. Ennek a rendeletnek az adatvédelmi gátak lebontása a célja, vagyis az, hogy az adatok az Európai Unión belül szabadon áramolhassanak. Olyan szuperelvek kerültek megfogalmazásra ebben a jogszabályban, mint az elszámolhatóság és az átláthatóság. A legfontosabb szempont a személyes adatkezelés biztonságos volta. A GDPR újításaira való felkészülés mindenkinek a feladata, a könyvtárakat is érinti. Természetesen vannak még kérdések jócskán, melyeknek még nem tudják előre a pontos koreográfiáját.

Dancs Szabolcs, az OSZK E-szolgáltatási Igazgatósági Titkárságáról könyvtáros szemmel láttatta a hiteles digitális másolatot. A könyvtárak mint információszolgáltató intézmények szempontjából a hitelesség egyfajta versenyelőny. A nemzeti könyvtár szempontjából pedig a fő cél a kulturális örökség megőrzése kizárólag hiteles másolatokon keresztül. A hiteles másolat tökéletesen helyettesíti az analóg dokumentumot mind tartalmá-

ban, mind formájában. Beszélt a digitális hasonmás-elismerő pecsétről, a FADGI-irányelvekről, valamint a metadatokról is. Felhívta a figyelmet ama kötelezettségünkre, hogy meg kell őriznünk a dokumentumokat a maguk integritásában, azokat át kell hagyományoznunk az utókornak, mégpedig úgy, hogy hiteles forrást szolgáltatunk a jövő kutatói számára.

A szakmai nap utolsó előadójaként Dr. Drucker György (szintén az OSZK E-szolgáltatási Igazgatósági Titkárságáról) az Országos Könyvtári Rendszer (OKR) fejlesztése során felmerülő adatvédelmi kihívásokról beszélt. Előadását a digitális korszak értelmezésével, a negyedik ipari forradalom gondolatával, annak reprezentálásával kezdte. Megjegyezte, hogy a könyvtári szegmens egy kissé elmaradásban van az infokommunikáció területén. Az OKR-projekt célja egy olyanfajta könyvtári rendszer kialakítása, melyet több könyvtár használhat majd. A digitális korszak fő célja is ez, hogy kollaboratív platformokban gondolkodjunk. A digitalizáció segítségével a polcokon lapuló kincseket az olvasók elé tárhatjuk. Zárószóként ő is kitért a GDPR szabályaira.

Kérdések és hozzászólások következtek ezen hármas blokk után is.

Azt hiszem, mindannyiunk nevében mondhatom, hogy nagyon sokszínű, hasznos és érdekes információkkal teli előadásokat hallgattunk, és így egy igazán színvonalas szakmai nap részesei lehettünk. Köszönjük a lehetőség!

*dr. Aczél-Partos Adrienn
PPKE-JÁK*

A GÁL FERENC FŐISKOLA KÖNYVTÁRÁNAK KATALÓGUSA – KIBŐVÜLT TARTALOMMAL

A Gál Ferenc Főiskola 2014-ben és idén februárban egy-egy karral bővült. 2014-ben a szarvasi Pedagógiai Kar, az idei évben a gyulai Egészség- és Szociális Tudományi Kar csatlakozott főiskolánkhoz. Mindkét kar korábban a Szent István Egyetemhez tartozott. A karok gyarapodásával az eddigi egy könyvtár helyett könyvtári szervezet jött létre. A szegedi könyvtár lett a központi könyvtár, a Szarvason és Gyulán található könyvtárak kari könyvtárként működnek.

Mindkét könyvtár, ahogy a SZIE tagkönyvtárai a Hunteka rendszert használták. A szarvasi könyvtár esetében a könyvtár átvételét nehezítette, hogy a Szarvason lévő Pedagógiai és Mezőgazdasági karnak egy közös könyvtárat építettek, és az állományt is közösen gyarapították. Így 2014-ben feladat volt az állomány szétválogatása, a Pedagógiai Karhoz tartozó dokumentumok kiemelése. A leválogatott állomány ezután külön Hunteka rendszerbe került a Monguz cég szerverén. Az idei évben azonban a gyulai kar csatlakozásával felmerült a gondolat, hogy ne különböző és különálló katalógusok legyenek, hanem a kari könyvtárak egymás állományát kiegészítve, egy közös katalógusba kerüljenek. A főiskola szakmai egyeztetésre hívta a Monguz cég munkatársait (Szegeden 1998 óta a Corvina rendszer és elődje működik), majd végiggondolva sok szempontot a Corvina rendszer mellett döntött. A közel 50 ezer Szegeden készült rekordhoz csaknem 24 ezer szarvasi, és a több mint 11 ezer gyulai állomány betöltése történt meg. A munka elvégzésére, a tesztadatbázis kipróbálására a nyári időszakban került sor. Nyár végére felállt az új adatbázis, az idei tanévben már mindhárom helyen a Corvina rendszerrel kezdődött a munka. Az állományok a katalógusban egyszerre kereshetők, a könyvek helye a lelőhelyek alapján látszik. Ezt leginkább a szegedi használóknak (és egy kicsit a könyvtárosoknak is) kell megszokniuk, mert eddig a keresési találatokat mindig kézbe kapták. (Erre a kollégák figyelmét is felhívjuk a könyvtárközi kérések miatt. Igényeiket

küldjék továbbra is Szegedre, és mi eljuttatjuk azokat a megfelelő kari könyvtárhoz.) A karok egymás között is élnek a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségével, a szükséges köteteket egymás állományából át tudják kérni. Az új felületet mind a könyvtárosoknak, mind a látogatóknak Szarvason és Gyulán meg kell szokni. Segédanyagok is készültek a webpac használatához. (A katalógus elérhető: <http://corvina.theol.u-szeged.hu/WebPac/CorvinaWeb>). A könyvtárosok belső képzés keretében ismerték meg és sajátították el a rendszer használatának tudnivalóit. Az olvasói adatokat tartalmazó adatbázisok is összetöltésre kerültek, így a továbbiakban oda kell figyelni arra, hogy a pl. már Szarvason beiratkozott hallgató, ha Szegeden folytatja vagy akár párhuzamosan végez tanulmányokat, az olvasói adatbázisba ne kerüljön be kétszer (a rendszer nem is engedi, hibaüzenetet küld), hanem mindkét helyen olvasói azonosítót kap, és ezzel tudja mindkét helyen igénybe venni a könyvtári szolgáltatásokat. (A Szeged – Szarvas párosításra már van példa.) A rendszer lehetőséget biztosít, hogy a kari könyvtárakban eltérőek legyenek a kölcsönzési lehetőségek. Mindhárom kar hasonló, de nem azonos olvasói kategóriákat alakított ki az elmúlt években, és a kölcsönzési szabályok sem egyeznek meg. A rendszer biztosítja, hogy a kari könyvtárak csak a saját állományukat tudják a kölcsönzői modulal kezelni. Nem engedélyezi azt, hogy a szegedi könyvtáros véletlenségből a Gyulán található kötetet kikölcsönözze. A továbbiakban – a közös adatbázis építésénél – a több kari könyvtárban megtalálható köteteket elég egyszer feldolgozni, és a más karok példányadatainak hozzáadásával egy rekordon belül láthatóak lesznek az elérhető példányok.

Egy új adatbázis kialakításánál mindig vannak nehézségek, az összehangolásra is oda kell figyelni. Bízom benne, hogy a továbbiakban zavartalan működéssel a használók megelégedésére és a könyvtárosok jó munkájával tudjuk biztosítani szolgáltatásainkat és további fejlesztésekre is sor kerülhet.

Kövécse Ildikó

Gál Ferenc Főiskola Könyvtára

1517
2017500
reformációHÍREK ÉS
ESEMÉNYEK

MENŐ REFORMÁCIÓ

MOBIL VÁNDORKIÁLLÍTÁS A REFORMÁCIÓ ÉRTÉKEINEK BEMUTATÁSÁRÓL

Országjáró útjára 2017 októberében indult a Reformáció Emlékbizottság mozgó-kiállítása, a „Menő reformáció”, amely kifejezetten erre a célra átalakított, alacsony padlós, mintegy 17 méter hosszú csuklós buszban kapott helyet. A kiállítás új megközelítésből kívánja átadni és „szállítani” az idén 500 éves reformációhoz kapcsolódó ismereteket, gondolatokat és tanításokat.

A teljesen átalakított busz fő célja, hogy az egész országot végigjárva, a kisebb települések lakóihoz is eljuttassa a reformáció történetét és értékeit, amelyet így a legfiatalabbaktól a legidősebb korosztályig bárki megtekinthet. Az előzetes tervek szerint az útba eső településeken egy-egy napot fog állni a „Menő reformáció” kiállítást hordozó busz.

A jármű ablakaiból negyven arc tekint ki, Luther, Kálvin és Melanchthon mellett a magyarországi reformáció egyházainak jeles képviselői, fejedelmek, írók, költők, zeneszerzők, politikusok. Az ő életükkel, egyházukhoz való kötődésükkel is megismerkedhetnek azok, akik „útítársaikká” válnak, és megtekinik a kiállítást. A buszt körbesétálva a magyarországi reformáció

főbb eseményeit mutatja be az idővonal a kezdetektől napjainkig.

A kiállítás belső tere a lelkeség, az anyanyelv, a tanulás, a család, a kép (vizualitás), a gazdaság és a vita (közélet, politika) minden korban érvényes témái köré rendezve azt mutatja be, hogy mit jelent ma a reformáció. A tárlat kortársainkkal készült interjúkkal, interaktív játékokkal, digitális alkalmazásokkal, önmagukon túlmutató kiállítási tárgyakkal és installációkkal hozza közelebb a látogatóhoz a félezer éve útjára indult, és azóta a mindennapjainkba beépült megújulási mozgalom, a reformáció értékeit.

A busz működtetésének költségeit a Magyarország Kormánya által létrehozott Reformáció Emlékbizottság fedezi.

A kiállítás ingyenesen látogatható!

Balogh Kriszta
Evangélikus Országos
Gyűjtemény

KI KICSODA

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN

Melyik könyvtárban dolgozol? Milyen, számodra fontos jellemzőjét emelnéd ki a gyűjteménynek?

A budapesti Ráday Gyűjtemény vezetője vagyok. Ez az intézmény a Dunamelléki Református Egyházkerület központi intézménye:

könyvtár, levéltár és két múzeumi egység működik benne integrált gazdasági-jogi keretben, szakmai önállósággal, de értelemszerűen szoros együttműködéssel. A Ráday Gyűjtemény 1861-ben a Ráday család magánkönyvtárának megvásárlásával kezdte meg létét, majd a teljes családi levéltár is hozzánk került. Így a forrásanyag is helyben rendelkezésre áll mind a könyvtár, mind a művelődéstörténeti jelentőségű család történetének kutatásához.

Mióta dolgozol itt? Hogyan kerültél ide?

1992-ben fejeztem be tanulmányaimat az ELTE irodalom szakán (ez kiegészítette korábbi magyar-könyvtár szakos ELTE TFK-s végzettségemet), és könyvtárosként szerettem volna elhelyezkedni. Olyan könyvtárról álmodtam, ahol kutatásra és kutatók kiszolgálására is lehetőség van. Csakhogy abban az időben egyáltalán nem hirdettek álláslehetőséget, leépítések zajlottak, a nyugdíjba vonulók helyét nem töltötték be. Mit tesz ilyenkor az ember? Imádságban kér útmutatást és szól minden ismerősének. És végül a lelkipásztorunk, Nagy Tibor válaszolta azt, hogy jelentkezsek Benda Kálmánnál, a Ráday Gyűjtemény igazgatójánál, mert úgy tudja, szükség lenne könyvtárosra.

Miért, hogyan lettél könyvtáros?

A könyvtárösszadót mindig úgy fogtam fel, hogy az egy igen jó segítő szakma, amelynek lényege a megfelelő irodalmat kézbe adni. Ezt univerzálisan is érthetjük, a gyerekkönyvtárosra éppen úgy igaz, mint a közkönyvtárban, az egyetemi könyvtárakban és a szakkönyvtárakban dolgozókra. S ebben a munkában a dokumentumok őrzése, nyilvántartása, a keresési és irodalomkutatási technikák egymásra épülő rendszert alkotnak, amelyek áttekintése és alkalmazása nem

magától értetődő az olvasó számára. A könyvtáros ebben tud segíteni – még ma is, a teljesszövegű online tartalmak és a google korában is, hiszen a digitális információövezetben megint csak értelmet nyer a megfelelő irodalom kérdése.

Miben áll a napi munkád? Milyen feladatokat látsz el? Milyen kihívásokat tartogat a munkád?

A Gyűjtemény igazgatójaként a napi munkám javarészt intézménymenedzselésből áll. Felelek a költségvetésért, a részintézmények napi működéséért, a programokért, a felújításokért. Hozzám fut be minden részegység minden megoldandó problémája... de hát a menedzselés lényege ez: a működtetés, ami nem azt jelenti, hogy nekem kell tudnom és megoldanom mindent, hanem azt, hogy megtaláljam a megoldás módját. Az újítások, változtatások esetében pedig összhangra törekszünk a munkatársaimmal. Lopva azért könyvtárosként is ténykedek, most éppen egy nagyszabású állományrevíziót és selejtezést végzünk. Ha pedig szükség van rá, bármelyikünk, így én is beállunk az olvasószolgálatba. A kutatás és az ehhez kapcsolódó egyéb feladatok (például kiadványaink szerkesztése) a kutatónapokra, a hétvégékre, szabad estékre marad. Nagyon örültem, hogy elkészíthettem és nemrég megjelent Ráday Gedeonné Szentpéteri Katalin levelezése. Jelenleg az 1943-ban egyházi rendeletre készült dunamelléki lelkész-önéletrajzok jegyzetelt kiadásán és egy Kardos Jánosra emlékező emlékirat kiadásán dolgozom, közben Bíró Gyöngyi kollégámmal összeállítottuk három 18. századi református imádságoskönyv bibliográfiáját is. A kihívás számomra kettős: egyrészt, hogy szakmailag és a használói igényeknek megfelelő módon működjön a Gyűjtemény egésze; másrészt, hogy én magam is valóra váltsam azokat a publikációkat, amelyeket fontosnak tartok.

Hogyan, milyennek látod a mai magyar könyvtár-ügyet és benne az egyházi könyvtárak helyzetét, szerepét?

KI KICSODA

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN

A mai könyvtárügy egészéről nem mernék nyilatkozni, mert nem látom át. Az egyházi könyvtárügy is szegementált, méghozzá nemcsak felekezetenként, hanem típusonként és helyzetüktől függően is. Két szélsőséggént említhetem mondjuk az egyetemekhez integrált és a kisvárosban működő középiskolai egyházi könyvtárakat: egészen más problémákkal küzdenek. A nyolcvanas évek közepén, a rendszerváltozás előtti eufórikus tervezgetések idején több szakértői anyag kritizálta a kultúra „maradékélvű” támogatását, és okos tervezetek születtek arról, hogy a teljes intézményrendszerben fel kellene mérni és meg kellene határozni a színvonalas működéshez szükséges alptámogatást – amely természetesen függetlenné válna a mindenkori politikai és gazdasági konstellációtól – a többlet-igényeket pedig pályázatokkal, mecénásokkal, saját bevételekkel lehetne fedezni. Hát, álomnak szép volt. Ez az álom azon a valós tényen alapult, hogy a kultúra nem képes fenntartani magát támogatás nélkül. (Természetesen nem a szórakoztatóiparra, a bevételre kihegyezett kulturális attrakciókra kell gondolnunk, hanem az alapokat biztosító intézményrendszerre: könyvtárakra, levéltárakra, múzeumokra, hangversenytermekre és színházakra, a magyar nyelven elérhető friss szakirodalom megjelentetésének biztosítására stb. Azzal mindenki tisztában volt, hogy a bulvár virulni fog magától is.) Harminc év múltán a kultúra változatlanul periférikus helyzetben van, a támogatás kaotikusabb, mint valaha (az egyházi intézményeket szabályozza a Vatikánnal kötött egyezség); és amiben volt előrelépés – új törvények, közalkalmazotti fizetésrendszer – azt mostanra sikerült majdnem teljesen erodálni. A törvényi keretek önmagukban nem rosszak, de a feltételek teljesítésével sok helyen gond van, nem igazán működik a továbbképzés rendszere, az érintetlenül hagyott közalkalmazotti fizetéstáblázatot meghaladta az idő – annak alapján jövőre mindenki bércminimumos lesz a szakmában. Ez talán általános problémánk. És időközben a digitális kor beköszöntö jelentős átrende-

ződést hozott: korábban ismeretlen lehetőségekhez és igényekhez kellene alkalmazkodnunk, megváltozott olvasói, kutatói szokásokhoz. Azt látom, hogy ki-ki a maga területén igyekszik helytállni és előrelépni, de az összkép töredezett.

Milyen hobbid, szabadidős elfoglaltságaid vannak? Mit jelent számodra az olvasás? Melyek a legfontosabb, meghatározó olvasmányélményeid?

Szerencsés módon a hobbim a munkám is egyúttal: mint említettem, a kutatási tevékenységet a szabadidőmben (is) végzem. Emellett az olvasás az életem része – különbséget téve az általam „munkaolvasás”-nak, illetve „élményolvasás”-nak nevezett üzemmódok között. Az első értelemszerűen a kutatási és szöveggondozási feladatokhoz kapcsolódik, a második örömrre, feltöltődésre szolgál. Nem múlik el nap olvasás nélkül. Vannak állandó társak, amelyeket időről időre újraolvasok: ilyen például Márai, Kosztolányi, Esterházy, Ottlik, Szerb Antal, Örkény; a világirodalomból Paul Auster, Borges, Umberto Eco, Dosztojevszkij, Houellebecq, Marquez, Hesse, Milan Kundera. Thomas Manntól a Varázshegy. Nagyon kedvelem Agatha Christie világát: mindig úgy véltem, hogy nála a krimi műfaja csupán ürtűg. Van egy alig emlegetett műve, a Végtelen éjszaka (más címen is kiadták), ami tulajdonképpen az elkárhozásra utal, és az áll a középpontban, hogy mivel juthat erre a sorsra az ember. Agatha Christie szerint önmagában a gyilkosság ehhez nem elegendő. Az örök kedvencek mellett olvasok kortárs magyar- és világirodalmat, újabban sok emlékiratot, és komoly szakirodalmam gyűlt fel Velence múltjáról, művészetéről, rejtett kincseiről. Ugyanígy az antik freskókról és mozaikokról, amelyeket nagyon szeretek és mindig lenyűgöz az antikvitás gazdagsága és színessége. Az olvasás mellett a zene egyre fontosabb a számomra, élő előadásban és esetenként munka mellett, háttérként: a barokk zene, elsősorban Mozart és a preklasszikus operák.

Berecz Ágnes Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtára

KITEKINTŐ

BESZÁMOLÓ AZ INFORMATIKAI ÉS KÖNYVTÁRI SZÖVETSÉG TUDOMÁNYOS ÉS SZAKKÖNYVTÁRI TAGOZATA ÉS A KSH KÖNYVTÁR KÖZÖS KONFERENCIÁJÁRÓL

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség Tudományos és Szakkönyvtári Tagozata és a KSH Könyvtár közös szervezésű konferenciát tartott 2017. október 16-án a Központi Statisztikai Hivatal Keleti Károly termében „*Ment-e a világ elébb? Változások a tudományos könyvtárak szolgáltatásaiban, új fejlesztési irányok*” címmel.

Fülöp Ágnes, a KSH Könyvtár főigazgatójának köszöntője után, Rostás Norbert, az EMMI Közgyűjteményi Főosztályának munkatársa és Ramháb Mária, az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke üdvözölték a megjelenteket. Hangsúlyozták, hogy a jelenlegi könyvtári (és közgyűjteményi) rendszer megújítása szükségszerű és tovább nem halogatható feladat, ehhez pedig elengedhetetlen nemcsak az egyes szakkönyvtárak összefogása, hanem a minisztériummal való szoros együttműködés megvalósítása is. A konferencia első szekciójának nyitányaként Varga Katalin, a Pécsi Tudományegyetem Könyvtár- és Információtudományi Intézetének vezetője idézte fel az idén tavasszal megrendezett műhelynap legfontosabb tanulságait, eredményeit és hangulatát is. Előadásában emellett beszámolt a hazai könyvtári rendszer nehézségei-

ről, külön kiemelve a magyarországi könyvtárosképzés és -életpályamodell viszonytárságos helyzetét. Horváth Ádám, a Magyar Nemzeti Múzeum Központi Könyvtárának vezetője a szemantikus web és a könyvtárak kapcsolatáról, lehetséges használatáról tartott érdekfeszítő – nemzetközi példákkal is illusztrált – előadást, különös tekintettel a BIBFRAME formátumra. A szekció zárásaként, mintegy megkoronázva a téma körüljárását, Rózsa Dávid, a KSH Könyvtár főigazgató-helyettese mutatta be a szakkönyvtárak – elsőként az Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár – 2017. évi helyzetét, az új szolgáltatásokat, a bírósági könyvtári hálózat új fejlesztéseit, végül a tudományos tartalmak szabad hozzáférhetősége érdekében indított németországi kezdeményezés fejleményeit. Előadása tökéletes vitaindítónak bizonyult a délutáni kerekasztal-beszélgetésre, amelyen a könyvtárosképzés megújítása, a jogszabályi rendszer kiigazítása mellett a felsőoktatási és a nem felsőoktatási szakkönyvtárak közös cél érdekében történő összefogásának módozatairól is tárgyaltak az egybegyűltek.

HB

A cikk forrása: <http://kshkonyvtarblog.blogspot.hu/2017/10/>

ÖRÖKZÖLD

Tudományos és szakkönyvtárak fenntartási és fejlesztési irányszámai Konkrét irányszámok vagy az irányszámok kidolgozásának módszertana

A tudományos és szakkönyvtárügy régóta vajdó kérdése a fenntartási és fejlesztési mutatók, szabványok kidolgozása. A világ több országában képzett könyvtárosok, könyvtári szövetségek sokasága próbálkozott a helyes megoldással. Az eredmények azonban mindmáig nem állnak összhangban a beléjük fektetett energiákkal. A munkálatok közös célja olyan irányszámok, szabványok kidolgozása, amelyek alapján meg lehet határozni a könyvtárak állományi, személyzeti szolgáltatási, költségvetési, elhelyezési és berendezési szükségleteit, illetőleg meg lehet állapítani, hogy valamely könyvtár pénzügyi, személyzeti stb. ellátottsága, teljesítménye megfelel-e a követelményeknek.

A könyvtárosok lelki szemei előtt az oktatásügy területén kidolgozott és alkalmazott irányszámok lebegtek mintaként. Látták, tapasztalták és irigylték, hogy az oktatásügy szabványai mennyire megkönnyítik a különböző tervek gyors és pontos elkészítését és teszik úgyszólván automatikusan lehetővé a tanintézetek működési feltételeinek árnyos és kielégítő biztosítását.

Negatív példáért nem kell a szomszédba menni: éppen az irányszámok hiánya miatt a könyvtárügyben tág tere nyílik a rögtönzésnek, a hozzávetőleges, „nagyvonalú” tervezésnek, s a különböző szubjektív tényezők érvényesülésének.

Nagyon is kérdéses azonban, hogy egyáltalán lehet-e sztemderdeket megállapítani a tudományos és szakkönyvtárak számára? Ugyanis szakkönyvtára számára „általános” szabványok kialakítása önmagában ellentmondás, mivel a szakkönyvtár valami speciálisat jelent, a szabvány pedig általánosat. Így tehát csupán olyan általánosságokat lehet megállapítani – a szakkönyvtári munka közös elemeit kiválasztva –, amelyek olyannyira általánosak, hogy semmitmondók.

Lehetséges megoldás talán, ha a tudományos és szakkönyvtárak egyes típusaira alkalmazható szabványokat dolgozunk ki? Ez is nagyon kétséges. A más vonatkozásban jól felhasználható típusalkotás itt nem sokat segít pl. nem állapodhatunk meg olyan kategóriáknál, mint kutatóintézeti könyvtár, vagy főiskolai könyvtár. Az anyaintézmény célkitűzéseihez való alkalmazkodáson túl döntően befolyásolja e könyvtárak egész tevékenységét a történeti múlt, az adott szakterület információs helyzete (pl. van-e az adott tudományos diszciplína területét átfogó referáló szemle) stb. Tehát – a kutatóintézeti könyvtárak példájánál maradva – a kört tovább kell szűkítenünk: alaptudományi – matematikai, alkalmazott matematikai kutatóintézeti könyvtár. Persze további differenciálódást jelent, ha egyéb szempontokat is érvényesítünk (pl. történeti, információs helyzetbeli szempontok). Tehát az ilyenfajta szűkítéssel logikusan egészen az egyedi könyvtárig jutunk el. Az egyedi könyvtár számára kidolgozott irányszámok azonban már nem sztemderdek, hanem tervszámok, ill. a végzett munka mutatói.

Összefoglalóan tehát kimondhatjuk, hogy a tudományos és szakkönyvtárak számára általános érvényű irányszámokat nem lehet kidolgozni. Ehelyett lehetőség és szükség van általános jellegű irányelvek kidolgozására, amelyek e könyvtárak tevékenységét helyes és közös irányba terelik. Ez általános irányelvek szellemében kell kidolgozni az egyedi könyvtárakban a saját helyzetet és a konkrét célkitűzést figyelembe vevő jellemző tervszámokat, illetve mutatókat.

Úgy hisszük tehát, hogy a könyvtárügy irányító szerveinek, a módszertani központoknak nem az általános, számszerű sztemderdeket kell megállapítaniok, hanem a mutatók és irányszámok kidolgozásának módszereit kell összeállítaniok. A

kidolgozott módszertannak olyannak kell lennie, amelynek alkalmazásával az egyedi könyvtárak – figyelembe véve sajátosságaikat – maguk állapíthatják meg azokat a mutatókat, amelyek segítségével megvonhatják tevékenységük mérlegét, s kimunkálhatják fejlesztési irányzataikat.

A módszertan kidolgozásának szempontjai

A továbbiakban megkíséreljük számbavenni azokat a legfontosabb szempontokat, amelyeket a módszertan kidolgozásakor figyelembe kell venni.

a/ Állomány és gyűjtés

Az állomány nagyságrendjére nézve nem lehet számszerű szabványokat megállapítani, az az adott könyvtár történeti fejlődésének következménye, s lényegesen befolyásolják az elhelyezési viszonyok is. Fontos viszont, hogy az állománypaspásztás – a túlbujánzást gátló biztonsági szelep – rendszeres, állandó és elvszerű legyen.

A gyűjtés irányzatait három oldalról: a szűkséglet, a világirodalmi termés és a szakterületen gyűjtést folytató egyéb könyvtárak oldaláról kell megközelíteni.

Meg kell határozni, hogy a könyvtár által szolgáltat tudományos, vagy gazdasági tevékenység milyen körre kiterjedő és milyen mélységig hatoló informatív megalapozást igényel. Ezek alapján kell megtervezni a gyűjtés kívánatos körét, mélységét, s lehető exaktsággal a számszerűségeket is, beleértve a költségtényezőket is.

Természetesen a szükségletek felőli megközelítés csak az illető szakterület szakirodalmi termésének egyidejű vizsgálata révén konkretizálható. Valamennyi tudományos és szakkönyvtár csak akkor tarthat igényt ezekre a minősítő elnevezésekre, ha állományukat a szakterület világirodalmi termésének egészéből válogatják ki, beszerezve mindazokat a műveket, amelyek elsődleges tudományos értékkel bírnak, s más hazai könyvtár nem szerez be.

A fenti alapelv szerint tehát nem szerzi be a könyvtár azokat az értékes részterületi műveket, vagy kiadványféléseket, amelyek a gyűjtőköri

együttműködés keretében más, azonos gyűjtőkörű könyvtárak profiljába tartoznak,

Tehát az egyes tudományos és szakkönyvtáraknak maguknak kell meghatározniuk gyűjtésük mennyiségi és minőségi mutatóit. Mégpedig úgy, hogy ezt a feladatot nem egyszeri, hanem folyamatos elemzőmunkával alapozzák meg. Az egyes könyvtárnak tehát állandóan tanulmányoznia kell a potenciális használók szakirodalmi igényeit, a szakterület kurrens irodalmát és építenie kell a gyűjtőköri együttműködést. Ezenkívül állandó elemzésnek kell alávetni saját állományát a kihasználtság szempontjából, amelynek eredményeként az állomány tervszerű apasztása ugyanolyan folyamatos munkává válik, mint az állománygyarapítás.

b/ Semélyzet

A személyzeti normák kidolgozásakor arra a két alapvető kérdésre kell helyes választ adni, hogy az adott könyvtárban mennyi legyen a személyzet létszáma, s ennek a személyzetnek milyen legyen a képzettség szerinti megoszlása.

Általános sémát természetesen itt sem lehet adni, mivel nem tudunk meghatározni egyetlen viszonyítási alapot. A különböző szterenderek kidolgozói általában a kiszolgált személyek, a potenciális vagy tényleges használók számát tekintik viszonyítási alapnak. Véleményünk szerint ez nem lehet elegendő. Még azonos könyvtártípusokra sem állapíthatunk meg megközelítően pontos normatívákat, hiszen a könyvtár történeti múltja, a szakterület információs igénye, az ország információs rendszerében elfoglalt helye stb. alapvetően módosítja ezeket.

Egyedül járható útnak a személyzeti normatívák kidolgozásánál is egyedi és ugyanakkor komplex elemzés látszik. Az adott könyvtár vezetésének, ill. a szakfelügyeleti szervnek mélyrehatóan tanulmányoznia kell mindazokat az igényeket, melyek az egyes könyvtár helyzetéből és ennek megfelelő célszerű fejlesztéséből eredően a személyzeti létszámot és annak megoszlását alapvetően befolyásolják.

Természetesen a legjobb, legszakzszerűbb elemzés sem biztosíték arra, hogy a személyzet létszámát és összetételét helyesen állapítsák meg. Némi

támpontot adnak a helyes létszám-megállapításhoz – feltételezve az igényekből fakadó feladatok pontos számbavételét – az egyes munkaterületekre kidolgozott teljesítmény-normák. Itt azonban figyelembe kell venni, hogy éppen a könyvtári munka legértékesebb elemeinek egy része – mint pl. a tájékoztatás – nem normázható. Úgy hisszük azonban, hogy a személyzeti létszám helyes megállapítása a feladatok pontos számbavétele után már nem megoldhatatlan feladat, ehhez nagy segítséget nyújtanak a könyvtár vezetőjének a helyi tapasztalatok.

Összefoglalóan: véleményünk szerint a személyzet létszámát és megoszlását nem lehet sem a potenciális olvasók számához, sem az állomány mennyiségéhez, mint viszonyítási alaphoz mérten megtervezni, ehhez a feladatok egészének pontos számbavétele, azok elemzése szükséges.

c/ Költségvetés

Költségvetési szttenderdek általános megállapítását sem tartjuk járható útnak. Egy spekulatív utón kiszámított, s a könyvtári típusok szerint egységesen kötelező költségvetési normatíva vagy túlságosan bő vagy éppen szűk anyagi lehetőségeket biztosítana az egyedi könyvtáraknak.

A költségvetés helyes megállapítása is csak a feladatok, s azok végrehajtásához szükséges eszközök precíz számbavétele után lehetséges.

d/ Elhelyezés és berendezés

Ez az a terület, ahol tényleges szabványok kidolgozására nyílik lehetőség. A könyvtári szabványosítás szakirodalma is elsősorban az elhelyezés és a

berendezés viszonylatában tud konkrét számszerű adatokat nyújtani. (Pl. kanadai egyetemi és főiskolai könyvtári normatívák, az ALA szakkönyvtári szabványai).

Természetesen az elhelyezési és berendezési szabványok is csupán ajánlások, iránymutatók az egyedi könyvtárak számára, amelyek az adott feladatokhoz, a körülményekhez képest módosulhatnak, sőt törvényszerűen módosulnak is.

Összefoglalás

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a tudományos és szakkönyvtárak viszonylatában nem lehet előre gyártott sablonokkal dolgozni. Tudjuk, hogy könnyebb a képletek mechanikus alkalmazása, mégis a nehezebb, de minőségileg helyesebb utat ajánljuk: minden irányszám kidolgozása konkrét és folyamatos elemzések alapján történjék. Lényegében tehát arról van szó, hogy a megfelelő döntések – amelyek az egyedi irányszámokban realizálódnak – az igények, az ezeket kielégítő szolgáltatások, a lehetőségek (világirodalmi termés, az országos információs rendszer stb.) és a saját munkáról nyert objektív információk alapján történjenek.

Tehát – véleményünk szerint – a hálózati központok, a központi módszertani szervek, vagy bizottságok, ne általános szttenderdek kidolgozásával bajlódjanak, hanem az egyedi könyvtárak, irányszámainak helyes megállapításához nyújtsanak segítséget azzal, hogy kidolgozzák az igénykutatás, az állományelemzés, a munka gépesítésének stb. módszertanát.

Forrás: Bereczky László: Tudományos és szakkönyvtárak fenntartási és fejlesztési irányszámai in Könyvtári Figyelő 13 (1967/1-2) 1-5.

Örömmel adjuk hírül, hogy H. Hubert Gabriellát a Károli Gáspár-díj idei kitüntetettjei között köszönhetjük! Szeretettel gratulálunk, erőt, kedvet, lelkesedést kívánunk!

MÁRIA

Belőlem nőtt drága gyermek,
az angyalok énekelnek.

Az éj csupa fény,
Rozzant ajtó megcsikordul
nyers férfiak könnye csordul,
Tudom, nem vagy az enyém.

Tied vagyok, mindenestül.
Ajtó, amelyen keresztül
Megérkeztlél, Jézusom.
Elcsigázva, meggyötörve,
anyaölből anyaföldbe.

Nem vagy enyém, jól tudom.
Nincs több ilyen földi anya,
Kit gyermeke megváltana.
Én Istenem, milyen ár.
Lelkemben a kard már forog,
Míg beszélnek a pásztorok,
Egész világ téged vár.
Kertész Eszter

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2017. december 6.

Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülése

Felelős szerkesztő: Török Beáta Tördelte: Tegzes Béla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421

Nyomtatott kiadás: ISSN 2064-9290

Online kiadás: ISSN 2416-0229